

Monipaikkainen kansallisuus

LINDE-LAURSEN, ANDERS (2010). *Bordering: Identity processes between the national and personal*. 303 s. Ashgate, Burlington.

Yhdysvalloissa Itä-Michiganin yliopistossa sosiologian, antropologian ja kriminologian laitoksella professorina työskentelevä Anders Linde-Laursen tarkastelee teoksessaan moniulotteisesti Ruotsin ja Tanskan raja-alueen historiaa ja kansallisten kertomusten rakentumista. Teoksen

maantieteellinen konteksti on mielenkiintoinen ja monella tapaa ajankohtainen. Tanskan ja Ruotsin raja-alueetta Öresundia on tutkittu runsaasti viimeisten vuosikymmenten aikana, sillä alue muodostaa tänä päivänä Pohjois-Euroopan dynaamisimman kansanvälisen raja-alueen. Rajat ylittävän alueen kehitys ei kuitenkaan ole ollut ristiriidatonta. Kehitykselle asetetut kovat taloudellisen kasvun tavoitteet eivät ole täysin toteutuneet ja kehityksen hyötyjä arvioidaan lähinnä kansallisista näkö-

Prokkola, Eeva-Kaisa (2011). Monipaikkainen kansallisuus. *Terra* 123:3, 205–206.

© 2021 kirjoittaja. Kirjoitus on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen (CC BY 4.0) -lisenssillä.

kulmista. Linde-Laursenin teos antaa mahdollisuuden kurkistaa syvemmälle Öresundin alueen historiaan. Se kertoo, millaisia kansallisia, alueellisia ja henkilökohtaisia identiteettikertomuksia alueelle on muodostunut ja miten ne ovat muuttuneet vuosikymmenten ja -satojen kuluessa.

Kirja pohjautuu Linde-Laursenin etnologian alan väitöskirjaan (1995). Vaikka tekstiä on suurella osin päivitetty ja uudelleenkirjoitettu, 1990-luvun tiedekonteksti näkyy keskeisten kysymysten ja käsitteiden määrittelyssä sekä lähdeluettelossa. Viimeaikaisessa tutkimuksessa on painotettu globalisaation merkitystä ja kulttuurien ”hybridisyyttä” samalla kun kansallisten kulttuuristen ”yksiköiden”, erityisesti kansallisvaltion, ottamista tutkimuksen lähtökohdaksi on kritisoitu. Linde-Laursen kuitenkin huomauttaa, että mikäli ihmiset yleensä viittaavat tällaisten ”kulttuurien” olemassaoloon ja kokevat sen todellisuena, ei kulttuuritutkijoiden pitäisi ensisijaisesti osoittaa ihmisten olevan väärässä. Tutkijoiden haasteena on hänen mukaansa pyrkiä ymmärtämään, kuinka yksilöt ja ihmisryhmät ovat eri aikoina pyrkineet löytämään oman paikkansa suhteessa kansallisiin rajoihin ja miten raja tehdään olevaksi jokapäiväisissä käytännöissä.

Kirjan otsikko on varsin iskevästi *Bordering*, eli suomeksi käännettynä ”rajaaminen”. Linde-Laursen määrittelee rajaamisen kulttuuriseksi käytännöksi, jonka avulla tehdään ymmärrettäväksi ja manipuloidaan jokapäiväistä elämää ja kokemuksia. Hän huomauttaa, että rajojen vetäminen on aktiivista toimintaa ja rajat muuttuvat historiallisten prosessien myötä. Rajat saavatkin jatkuvasti uusia ilmentymiä ihmisten jokapäiväisessä kanssakäymisessä. Keskustelu ”rajaamisesta” on vakiintunut myös maantieteelliseen rajatutkimukseen viimeisen vuosikymmen aikana.

Teos lähtee liikkeelle 1600-luvun tapahtumista ja Tanskan ja Ruotsin välisen rajan perustamisesta vuonna 1660. Kirjan ensimmäiset kappaleet vilisevätkin vuosilukuja. Teos olisi lukijaystävällisempi, jos historian pääkohdat olisi esitetty heti alussa jäsennetysti taulukon tai kaavion muodossa. Historiallisen taustoituksen jälkeen Linde-Laursen tarkastelee sitä, miten kansan vaiheita, hallitsijoita ja vallan vastustajia on kuvattu ja rakennettu taiteen ja kaunokirjallisuuden kautta. Muun muassa kansallismuseoista ja kirjastoista hankitut kuvat tunnetuista Tanskan ja Ruotsin historian vaiheita kuvaavista maalauksista elävöittävät kirjaa.

Linde-Laursen tarkastelee myös kansan kertomuksen rakentumista ja siihen liittyviä ristiriitoja Ruotsissa ja Tanskassa 1900-luvun alkupuolella koulukirjoista ja elokuvista valitsemiensa esimerkkien kautta. Aineistojen ja esimerkkien valinta on onnistunut, onhan teoksen punaisena lankana Benedict Andersonin ajatus ”kuvitellusta yhteisöstä”, jonka rakentamisen mahdollisti pitkälti juuri kirjapainon leviäminen. Kirjallisuuden ja kouluinstituution kautta kertomukset kansan sankareista muodostuivat

ihmisiä yhdistäviksi muistivarannoiksi, joiden avulla määriteltiin kansan moraalit, oikea ja väärä, ja rajattiin ”meidät” suhteessa ”toisiin”. Linde-Laursen analysoi myös ruotsalaisten ja tanskalaisen stereotyyppien muodostumista ja muuttumista vuosikymmenten saatossa sekä näihin liittyviä kriittisiäkin keskusteluja.

Lopuksi Linde-Laursen kuvaa viihdyttävästi kansallisia kampanjoita ja julkaisuja, joilla on pyritty vaikuttamaan ihmisten pieniin arkiaskareisiin, esimerkiksi rohkaisemalla miehiä astioiden tiskaamiseen. Sukupuolten välinen tasoarvo on tärkeä osa pohjoismaisia kansallisia kertomuksia, kuten Linde-Laursen toteaa. Kansallisuuden ja kulttuuristen käytäntöjen analyysissa päästään tässä uudelle tasolle: kansallisuutta ei tule ymmärtää vain representatiivisuuden kautta, sillä myös henkilökohtaiset, ruumiilliset käytännöt voivat ilmentää kansallisuutta. Linde-Laursen kertoo myös omia kokemuksiaan ja muistojaan kansallisuuden merkityksestä ja siitä, miten sen avulla tehdään ymmärrettäväksi arkisia asioita ja tapoja. Ehkäpä mielenkiintoisinta antia teoksessa ovatkin kirjoittajan kertomukset siitä, miten Ruotsin ja Tanskan välinen raja on vaikuttanut hänen omiin elämäntaloihinsa.

Aineiston ja siitä esiin nostettujen esimerkkien valinta noudattaa George Marcusin monipaikkaisen etnografian ideaa (1995). Tutkimuksessa seurataan ja analysoidaan niitä konteksteja ja aineistoja, joissa kansallinen kulttuuri, identiteettikertomus ja niiden välinen suhde ovat muodostuneet ja muuttuneet. Teoksessa ei siis pyritä kattavaan kronologiseen kuvaukseen tai jonkin yksittäisen aineiston systemaattiseen analyysiin. Linde-Laursen hyppää esimerkiksi suoraan 1930-luvulta 1980-luvulle ohittaen muun muassa toisen maailmansodan merkityksen. Olisi kuitenkin ollut mielenkiintoista lukea myös siitä, mikä merkitys tällä maailmanhistorian käännekodalla on ollut ruotsalaisen ja tanskalaisen kulttuurin ja identiteettikertomuksen rakentumisessa.

Teos on teoreettisista lähtökohdistaan huolimatta varsin kevyttä luettavaa ja sen osiot toimivat hyvin myös omina kokonaisuuksinaan. Kirjaa voi lämpimästi suositella yli tieteenalojen kaikille, jotka ovat kiinnostuneita kansan ja kansallisuuden rakentumisesta pohjoismaisessa kontekstissa sekä rajojen merkityksestä ihmisten elämässä.

KIRJALLISUUS

- Linde-Laursen, A. (1995). *Det nationale natur*. 256 s. Pohjoismaiden ministerineuvosto, Lund.
 Marcus, G. E. (1995). Ethnography in/of the world system: The emergence of multi-sited ethnography. *Annual Review of Anthropology* 24: 1, 95–117.

EIVA-KAISA PROKKOLA
 Maantieteen laitos,
 Oulun yliopisto

